

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea”, „Foaia Interesantă” și „Plugarul Luminat” — 100 Lei pe an, 50 Lei pe 1/2 an, 25 Lei pe 1/4 de an.

Pentru țărani: preoși, învățători, mici meseriași și mici negustori: 60 Lei pe an, 30 Lei pe 1/2 an, 15 Lei pe 1/4 de an.

Pentru Iugoslavia și Cehoslovacia 120 Lei pe an. — Pentru America 150 Lei (abia 75 cenți) pe an, trimiși prin cec de bancă foli la Orăștie

Redacția în Orăștie (Trans.)

Foaie pentru popor.

Director: Pr. IOAN MOȚA

Apare în fiecare Joi

Administrația în Orăștie (Trans.)

Avem orașe, dar — vom avea.

Este un lucru înfrânt pentru un suflet românesc a vedea, cum noi românii din țările alipite vechiului regat, *nu avem orașe românești* nici în Ardeal, Bănat, Crișana, nici în Bucovina, nici în Basarabia! Suntem un popor de țărani, cu sate multe, unele foarte frumoase, dar fără orașe! Și doar sufletul unei țări, orașele îi dau! Acolo sunt focarele de lumină, crescătoria tinerimei, îndrumătoarele multor dela sate ce vin spre a lua și îndreptare, la orașe.

A ne da orașe românești în așa mai scurtă vreme, ar trebui să avem un gând mare al guvernelor țării. Căci până vom româniiza pe cele mari streine, se cere prea multă vreme.

Un început de acest fel vedem noua împărțire a județelor. În mijlocul așezării celei noi a scaunelor județelor, se vor desvolta mult și puternic ca până acum și vor avea față de orașe românești de pildă baifulia, ținută până acum în mâna de stăpînirea streină, tocmai pentru că prea sunt legate de ea multe amintiri scumpe nouă Românilor; se va desvolta Blajul, făcându-se în oraș mai de seamă cu totul românesc, — și altele.

Unele din vechile capitale de țară se vor româniiza fără mari străduții, ca Deva, Lugojul, și altele. Din acest punct de vedere ar fi parte de dorit să se reînființeze și județul Zarand, și să se reînființeze și Brad-ul a se desvolta în oarecând seamă românesc.

Și orașe cari nu s'au reședințe de țară, ca Orăștie, apoi comune frumoase ca Săliștea și altele, să fie create prin alte așezăminte, a se desvolta și prefacă în orașe frumoase românești. Căci din Cluj, Sibiu, Târgu Mureș, Timișoara, Alba-Iulia și altele, — prea târziu vom începe a face orașe românești. Începutul făcut prin strămutarea reședințelor de județ, ar trebui să fie, desvoltat, întărit, — căci prea stăm rău în privința asta. Tot așa în Bucovina și Basarabia!

Noua împărțire a județelor.

— Rămân greșeli vechi. —

S'a întocmit un plan de lege pentru împărțirea de nou a județelor (comitatelor) țării. În puterea acestei legi, ținuturile rupte dela Ungaria vor fi împărțite în 17 județe, cari sufăr oarecari schimbări față de județele ce le avem azi. Unele județe se șterg de tot de pe hartă (mapă). Iată-le care ne privesc mai de aproape:

Județul Hunedoarei va rămânea tot cel de azi, cu capitala (scaunul de conducere) în Deva, având 281.000 locuitori.

Aci se face o mare greșală. La județul Hunedoarei de azi, a fost adaus de Unguri vechiul județ al Zarandului, ca pedeapsă pentru că era prea românesc! El își avea scaunul în Baia-de-Criș, cu slujbași numai români de cei cu suflet dârz românesc. Ungurii l'au spart, dând o parte mai mică Aradului, iar cea mai mare aducându-o la Deva, anume fiindcă Deva e pentru Zarandeni peste mână și n'o să vină să se lupte și aci pentru neam, cum se luptau la Baia-de-Criș.

Azi această nedreptate ar trebui îndreptată: vechiul județ să fie reînființat și să se pună scaunul lui în Brad, ca să se ajutore și prin asta desvoltarea acestui opid românesc, care are un Liceu, o pretură, un subrezvizorat școlar. A nu face acest lucru, e o nesocotire a frumosului trecut al Zarandului, — și un semn de slăbiciune ori lipsă de interes din partea conducătorilor de azi ai Bradului, Zarandului.

Județul Sibiu se mărește și rotunzește, primind parte mare din județul Făgărașului (care se desființează) și din Târnava-Mare (desființat) și din Alba-de-jos (de care ținea și Ocna Sibiului de lângă Sibiu). Va fi după această rotunjire, județ puternic românesc, nu mai mult săsesc, cum era socotit în trecut.

Județul „Bârsa” se va numi județul Brașov, mărit cu părți din jud. Făgăraș și Treiscaune.

Județele săcuesti (3) se desființează și se face numai unul, zis: Județul Oltul-de-sus, având scaunul în Mercurea-Ciucului. Grosul Săcuimei va ținea aci, cu 252.000 locuitori.

Județele Târnavelor (mare și mică) se unesc într-una și se duc cu scaunul la Blaj, — ridicându-se astfel Blajul din umbra neluării în samă administrative, de care a suferit sub Unguri. Se va chema județul Târnavelor, având 244.000 locuitori.

Județul Alba-Iulia e nou, întrucât nu va mai avea scaunul în vespărul unguresc Alud, ci în Alba-

Iulia, luind părți și din județul Sibiului de azi, care, pentru cișiva sași, se întinse până la Sebeșul săsesc, (precum județul Albei-de-jos, pentru cișiva unguri din Ocna, se întinse până la Ocna-Sibiului). Acum se face dreptate.

Județul „Murășul” se va numi județul cu scaunul la Târgu-Mureș.

Jud. „Maramureș” va lua altă formă și va avea scaunul la Bistrița ori Năsăud.

Jud. „Dobâca” cu scaunul în Dej.

Jud. Cojocna, cu sc. în Cluj.

Jud. Sătmăr, cu sc. în Sătmăr.

Jud. Sălaj cu scaunul în Zălau sau Șimleu.

Jud. Bihor cu sc. în Orade.

Jud. Arad, cu sc. în Arad.

Jud. Timiș-Torontal, cu sc. în Timișoara.

Jud. Caraș-Severin, cu sc. în Lugoj, — și

jud. Mehedinți, cu scaunul în Turnu-Severin, luind și părți de dincoace de fostul hotar.

De tot țara va avea 72 județe.

Adecă luăm locul Ungariei pe harta (mapa) Europei. Ungaria avea 75 județe cu 19 milioane locuitori, — noi 72 județe cu vre-o 17 milioane.

Ungaria și-a scăzut județele la 32, — cam cit avea România înainte de război.

Cheltuelile statului nu se acopăr cu venitele!

Guvernul a făcut un buget pentru venitele și cheltuelile țării pe anul de față. A socotit că va aduna din dări atâta și atâta, că cheltuelile vor fi atâta și atâta.

Și se vede că nu s'a nimerit socoteala. Anumite soiuri de venit nu dau cât s'a crezut și cheltuelile au mai crescut, și așa guvernul vede că va încheia anul cu o pierdere.

De aceea în ministerul de Finanțe cel peste venitele și cheltuelile țării, — se lucrează la planul de lege în temeiul căruia „dările indirecte” (ca accizul pe beuturi, pe carne, pe alte hrane) să fie mult sporite, — ca astfel doară-doară iese cumpăna bine și nu se încheie anul cu o pierdere prea simțită.

Marea adunare culturală la Timișoara.

Zilele de 28 și 29 August vor fi zile de mari sărbări culturale la Timișoara: „Asociațiunea” dela Sibiu își ține acolo adunarea cea peste tot (generală), ce se ține odată într'un an.

Adunarea asta va atrage lume multă românească la Timișoara, — căci are să se aleagă și Președin-

tele Asociațiunei, în locul răposatului Andrei Bârsa n. Și fiindcă lumea a început și la noi a nu mai privi lucrurile decât prin ochelari de partid, partidele politice se cam involburează, ca să aleagă președinte pe placul lor.

Dorim din suflet, ca alegerea să se facă fără încordări, fără certe, să nu se scadă cu nimic aerul sărbătorec și de mândrie românească, pe care trebuie să-l aibă aceste adunări, — mai ales într'un oraș cu atâta lume străină, ca și Timișoara. Să strălucim prin lucrări luminate, nu prin încăerări deșanțate.

De pe front.

Imbrîncelile între cele două tabere, se dau nesfârșite pe frontul de luptă cultural și economic, pe care se duce războiul mai nou în țara noastră. Pentru azi avem vre-o 3 știri nouă, despre lovituri cari sunt de-opotrivă cu ruperea frontului dușman în trei puncte. Iată povestea lor:

Liceul ung. din Orăștie.

— I's-a luat dreptul de publicitate. —

Decînd cu adunarea poporală plănuită la Orăștie și oprită de deregătorii, n'am mai vorbit de acest Liceu. Atunci Ungurii din loc s'au bucurat foarte că ni-s'a oprit adunarea, prin care voiam să arătăm că tot poporul din acest ținut e de aceeași părere cu cărturarii săi, cari au cerut guvernului să înălțare de aici Liceul maghiar, care nu are nici un drept la viață într'un ținut atît de curat românesc! Le-am spus atunci: Nu vă bucurați prea de vreme, căci ori ținem noi această adunare ori nu, procesul e deschis în jurul acestui Liceu și procesul nu se va sfîrși în alt chip, decît cum dreptatea cea mare a cererii noastre, o așteaptă. Apoi am tăcut și am așteptat în liniște, căci cunoșteam și cunoaștem părerile celor ce sunt hotărîtori în această treabă, și părerea lor e aceeași.

Acum vedem în numărul mai nou al gazetei ungurești din loc, un articol plin de năcaz că „Colegiul ev. reformat din Orăștie e iar în primejdie”, — căci i-s'a luat dreptul de publicitate.

Asta însămnă că, de aci încolo Certificatele (Testimoniile) ce le

dă acest Liceu elevilor săi, nu pot fi primite de alte școli.

În Liceul care și-a dat Certificatul poți treci dintr-o clasă într-alta, dar de vrei să mergi la orice altă școală, certificatul acela nu mai e bun! Ca să fie bun, trebuie să mergi în fața unei comisii de profesori dela un Liceu de stat, pe care îi va numi Ministerul Școlilor din București, — și acolo să faci examenul de nou. Și numai cu Certificatul pe care aceia și-l vor da, poți trece la altă școală oarecare.

Ministerul negreșit că va trimite pe elevi în fața unei comisii de profesori dela un Liceu de stat românesc și tinerii vor trebui să răspundă după cum aceia îi vor întreba.

Cum va răspunde elevul dela Liceul „Kún“ din Orăștie, care nu știe nici o sută de vorbe românești, — căci profesorul lui de Română (un ungur foarte „viteaz“ în a nu se supune României!) nu l'a învățat mai mult?

Aci zace primejdia pentru elevii maghiari cari se înscriu și mai departe la Liceul Kún din Orăștie.

Gazeta maghiară din loc recunoaște, că s'au aflat stări vinovate la Liceu (s'a văzut, între altele, că elevii nu știu, după 4 ani de zile, nimic din istoria României, nici din geografia țării, și se arătau oarecum făloși că ei de așa ceva nu știu!) De ordinele (poruncile) Ministerului, conducerea Liceului n'a vrut să știe nici odată nimic! Insuși Episcopul le poruncește, să nu le asculte! În fața acestor stări dovedite prin repetite inspecții, cel mai mic lucru pe care îl putea face Ministrul era, să iee acestei școli dreptul de școală la fel cu școlile statului și cu cele supuse legilor.

Totuși, foaia maghiară află că — pedeapsa e prea mare! Și are nădejde că episcopul Dr. Nagy va face ca măsura să se schimbe. Tare lipsit de mândrie își închipue foaia maghiară pe Ministrul Școlilor și pe sfetnicii săi, dacă mai are această nădejde!

Ce mult greșesc față de sine înșiși acești concetățeni ai noștri, că nu vor să recunoască punctul de vedere principiar, că rostul pentru care ei au fost așezați aci pe vremuri, de „a răspândi cultura maghiară“ aici, a trecut, a încetat, și ca atare ei nu mai au ce căuta aci între noi. Iar noi, cari am suferit așa de mult din partea lor în acel timp, e numai firesc să nu încetăm a cere, ca acești martori ai unor vremuri de tirană provocațiune, să fie înlăturați, cu instrumentul lor cu tot, devenit fără rost, dintre noi. — Acesta e dreptul nostru, întemeiat pe stările firești din acest ținut.

Recunoscând odată acest punct de vedere, ei ar putea scoate dela guvernul maximul de favoruri în schimbul plecării de bună-voe. În loc de asta ei se îndărătnicesc a crede, că e mai tare capul ca păretele, și ur-

mează a da cu capul de părete. Căci așa e firea lor, să viseze mereu și să nu vadă realitatea vieții. De-ar avea privirea limpede, s'ar trezi din visul lor vechiu, și ar ar fi adevărați Unguri „c'e se deșteaptă“ — ébredők, și nu tot „ábrándók cum sunt.

Liceul din Zălau.

Și în Zălau au ungerii reformați un Liceu ca cel din Orăștie. Și acela a făcut ca cel din Orăștie: și-a ris de țara și de stăpânirea românească. — A pățit'o tot așa: l-s'a luat și lui dreptul de publicitate. Acum țipă că — i se face „nedreptate“, dacă e pedepsit pentru nesupunere!..

„Máriánum“-ul.

Papistașii ungeri din Cluj au acolo o școală mare zisă „Marianum“, în care profesorii sunt tot felul de călugări și preoți ungeri, cât de aici, cât trimiși anume din Ungaria.

Cum catolicii maghiari sunt cei mai vajnici dușmani ai statului român, pater-il lor au făcut din acest „Marianum“ nu cuibar întreg de școli ungeresti de tot felul, fără să întrebe ori să vre să știe ceva de stăpânirea românească! Ei ziceau că numai de Májláth-ul lor din Albaulia ascultă, iar Májláth asculta de ce-i șopteau cei din Pesta.

S'a descoperit un ordin (poruncă) alui Májláth către profesorii dela „Marianum“, că — să nu dea ascultare poruncilor guvernului dela București! Numai ce el, vlădicul, le va poronci, aceea să facă!

Și așa ne-am trezit că în „Marianum“-ul din Cluj era un Liceu ungeresc à la Pesta, unde se ocăra și batjocurea tot ce e românesc! Mai era și o școală comercială, una profesională, o școală de Muzică și una Normală Superioară care era un fel de Mică Universitate, în care se pregăteau profesorii pentru Liceele lor, — etc.

Și învățau în acest „Marianum“ și papistași și reformați și calvini și jidani, și feciori și fete, cum poțteai. Ei, lăsând feciorii cu fetele laolaltă, ziceau că e „coeducatio“, pe când inspectorii români, când au aflat aceste stări de lucruri, mirându-se grozav de ele, au spus că asta e „cohabitatio“ în „coeducatio“...

„Erau stări cu totul nelertate de guvern și neînștiințate macar guvernului! Le blagoslovea numai episcopul Májláth.

Când a venit „nunțul papal“ nefericitul italian internațional Marmaggi, școlile din „Marianum“ l'au dus la biserică purtând în frunte steagul tricolor ungeresc!

Guvernul țării s'a tot uitat ce fac acești ciudași „cetățeni ai României“, până s'a umplut păharul.

Acum cetim că și Liceului din „Marianum“ i-s'a luat dreptul de publicitate, ca celui din Orăștie și Zălau. Cursurile cele neînștiințate

Ministerului, au fost oprite de tot, iar cele ce-i sunt încă îngăduite, vor putea fi ținute numai în limba statului, în limba română, căci toate școlile călugărești din toată lumea, învață în limba statului în care se găesc.

Numai în România acești „ábrándók“ în loc de „ébredők“, credeau că își pot ride de stat, învățând — ungereste!..

Lupta pe front este, precum vedem, tot mai îndesată. Se dau lovituri și se fac spargereri de front, cari vor ridica cu vremea steagurile țării biruitoare peste toate!

La 10 ani dela moartea lui Aurel Vlaicu.

Noi Orăștienii mai mult ca oricine, cu cutrămur în suflet ne aducem aminte de zguduitoria zi de 13 Septembrie 1913. Era ziua Adunării Generale a „Asociațiunii“ dela Sibiu. Lume multă și aleasă se adunase și era plină de bucurie, că se vedea atita lume românească la un loc. Satele din jur își trimiseseră mindrele lor cete de Călușeri cu steaguri în frunte (steaguri într'o singură culoare, căci tricolorul românesc nu era îngăduit să-l scoatem din inimă la vederea lumii); venise să vadă o adunare la Orăștie și Barbu-Delavrancea și alți fruntași ai vieții românești din Regat. Nainte de deschiderea adunării cu un cias, se răspindește printre lume grozava veste, că Aurel Vlaicu, care ajunsese o mândrie a noastră prin zborurile sale la Aspărn, în Bucovina, la Iași, apoi pe Cîmpiile Bulgariei cu armata română, și prin mai multe locuri din Ardeal, — a voit să vie în zbor dela București la Orăștie, trecînd cel dintii Carpaților, dar a căzut la poalele Carpaților zdrobindu-și mașina și răpuindu-și viața... Toată veselia lumii s'a stîns. A fost o zi grea pentru sufletele noastre, care legau de tristul fapt fel și fel de proroci și filcui.

Din prilejul împlinirii alor 10 ani dela acea dureroasă zi, — un comitet de cunoscuți și pretini și stimători ai lui Aurel Vlaicu, vor să lege de această zi pomenirea unei fapte bune, și de aceea îndreptează către obștea românească de pretutindenea următoarea caldă chemare:

A P E L

Subsemnații, constituiți în comitet de inițiativă, conduși de simțămîntul de pioasă recunoștință ce o datorăm marilor dispăruți ai neamului, văzînd că se apropie ziua de 13 Septembrie 1923, când se implinesc 10 ani dela moartea neuitatului Aurel Vlaicu, și cunoscînd starea de desăvîrșită uitare în care zace casa țărănească în care s'a născut Vlaicu la Binținți (lingă Orăștie), cât și locul fatal din poiana de lingă Cămpina, unde și-a găsit moartea acela care, odată, a fost pe drept cuvînt numit „Vulturul Carpaților“, loc despre care doar o sărăcăcioasă cruce de lemn, ruptă, încearcă zadarnic să ne spună ceva, — facem prin aceasta apel (chemare) la toți cei ce sunt ca noi, pentru a contribui la strînge-

rea fondurilor de lipsă baterii unei plăci comemorative (tablă de pomenire) pe casa lui Vlaicu din Binținți și a ridicării unei pietre de aducere aminte lingă Cămpina, pe locul morții celui care ne poate sluji, astăzi, ca pildă.

Desvelirea monumentelor va face parte din programul serbărilor cari se vor publica mai apoi.

Orăștie, la 10 Iulie 1923.

Dr. Aurel Vlad, fost ministru.
Octavian Goga, fost ministru,
membru al Academiei Române.

Dr. Gheorge Dubleşiu, prefectul jud. Hunedoara.

Col. D. Constantinescu, Comandantul garnizoanei Orăștie.

Aron Demian, directorul liceului „A. Vlaicu“, Orăștie.

Dr. Romulus Boca, notar public, f. deputat, A. Iulia.

Ioan Moța, directorul ziarului „Libertatea“, Orăștie.

Dr. Iustin Pop, avocat, Deva.

Pentru: Cercul studenților universitari Hunedoreni, delegat: M. Zeno Draia.

Avem cea mai bună nădejde, că din comunele fruntașe din ținutul Orăștiei, toți acei cari au luat parte la adunarea din Orăștie din 13 Sept. 1913, ca privitori, ca cete de Călușeri, sau în orice chip, își vor ținea de o mîndrie a lor a aduna în comunele lor sume potrivite de bani, aducîndu-le ca frățesc și românesc prinos pentru scopul arătat: de a face cât mai luminoasă pomenirea falnicului fecior de țaran care a fost Aurel Vlaicu!.. Să fie scrși cu numele toți cei ce au dăruit, lista lor să ni se trimită spre publicare în foaie, darul lor să fie trimis la banca „Ardeleana“ în Orăștie, iar în ziua sârbărilor înseși, dăruitorii, ca și adunătorii de daruri, vor fi cetiți cu laudă în fața lumii adunate acolo.

Pîn'acum a dăruit frumosului scop, Banca „Ardeleana“ 1000 Lei, „Cercul Studenților Hunedoreni“ 100 Lei, „Centrul Studențesc P. Maior“ din Cluj 100 Lei, — și dăruirile urmează.

Jurul Orăștiei și Valea Geoagiuului să se arate vrednice de bunul lor nume câștigat altă dată la astfel de prilejuri sârbătorești, când ve-neau soliile satelor una după alta cu liste de frumoase daruri.

Le vom publica cu plăcere.

Scoatem cu plăcere la iveală, căse indemnul a nu scăpa acest prilej, de a ne arăta dreapta prețuire alui Vlaicu, a pornit dela inimoșii noștri tineri universitari români din județul Hunedoarei, a cărui un delegat (imputernicit) iscălește Apelu-

Din alte țări.

În Germania
schimbându-se guvernul, stările încep a se îmbunătăți. Noul guvern e ajutat de aproape toate partidele cari își văd țara pe marginea prăpăstiei, — are nădejde să poată face rînduială și să oprească scurta fundarea corăbiei țării.

În Ungaria
căile ferate au avut în luna Iulie venite de 35 de miliarde coroane și cheltueli de 57 miliarde, — decă perdere într'o lună de 22 miliarde! — Vlaja peste tot scumpit în Ungaria cu 30% (una a trela parte) numai în Iulie

...iar față de nainte de război
mai scumpă de 2600 de ori. —
noi tot nu e așa. La noi e de
60 de ori mai scumpă, dar nu de
100 de ori. O fi el rău și la noi,
dar pe alurea e de zece ori mai
scumpă!

SCRISORI.

Din Perișor.

Comuna Perișor-Periamoș din
jud. Torontal, cu vre-o 6000 locui-
tori, e plină de germani (Șvabi). Iar
românii abia sunt vre-o 300. Ei
sunt o biserică și fiind puțini n'au
putința a și-o face singuri. A dat
peze de s'au așezat în comună
cu câțurari români și aceștia,
cu bună înțelegere cu poporul, s'au
pus pe lucru să-și zidească o bi-
serică. Ei, prin graiul prof. Savu
Iarșă ca președinte și Dr. George
Lația ca secretar, fac caldă
chemare către cei ce înțeleg starea
militară a acelui popor român în
locul puternicei comune streine,
— să-i ajute cu cât pot la zidirea
unei biserici românești, care nu va
rămâne numai vaza lor acolo în loc,
și vaza neamului nostru peste
tot.

Ei roagă cu căldură pe frații
din țară să-i ajute cu cât pot la zidirea
unei biserici românești, care nu va
rămâne numai vaza lor acolo în loc,
și vaza neamului nostru peste
tot.

Stăruim și noi, ca toți cei ce
sunt în țară, — să le ajute, trimițând daru-
le la adresa președintelui comite-
tului parohial, dl prof. S. Oarșă.

Președintele Români la Ocoalele silvice.

Făget, August 1923.

Dle Redactor! Pe la noi e
un multumire mare cu ce fac Ocoa-
lele silvice față de popor. Și cre-
dăm a nu greși, dacă lipsa de bu-
curoasă față de popor, ni-o tăl-
mim a veni de acolo, că în aceste
ocole avem și azi aproape nu-
mai Unguri! Și ce le pasă a-
stora de ce pătimizește poporul
alaltă...

Aici în părțile Făgetului se face
o revoltătoare speculă cu lemnele
de foc, cele atât de trebu-
toare fiecărui om, de oraș ori de
sat, bogat ori sărac. Iaca ce se în-
plă zi de zi la ocolul silvic din
Făget: Vin oamenii pentru lemne,
se spune: „Azi nu dăm lemnele”,
că „s'au dat”, ori se dau al-
tădată. Iar mâne-zi, în ziua căratu-
rii lemnelor — pădurea mișună de
samsari (speculanți) mai ales
tineri, cari au căpătat câte au
putut, și cară la ele din răspuțeri,
și nu pentru nevoile lor de casă,
ci o fac țărani, ci pentru spe-
culă: ei le vînd altor negustori
de lemne și acela altora, și așa tre-
ce lemnele din mână în mână,
fiecăre dorind a avea un câștig
de la ele, cresc mult în preț, in-
trăbielul cutare și cutare, care n'a
căpătat de-adreptul din pădure, că
omii „n'au avut vreme” a-i da
sui, — le cumpără acum cu preț
dește și împătrît!

Aici în Făget s'a făcut așa spe-
culă neomenească cu lemnele, că
trebuie să întrevie jandarmeria
mai stămpere, să facă rînduială.

Di Ministrul al Domeniilor și
Culturii ar trebui să întrevie,
Regiunile silvice să înceteze cu
aste abuzuri (volnclii), — iar o
comandă ducătoare la scop ar fi, ca
să dea Români în cancelariile

ocolului silvic, nu tot unguri, cari
n'au nici un pic de suflet pen-
tru poporul ce caută acele can-
celarii. Cel ce ar crede că spunem
lucruri mărite, să trimită oameni
de încredere, să facă o cercetare
în ocolul Făget (pe Murăș) ascu-
tând pe oamenii din popor pe ori-
care, — afară de samsarii cari fi-
rește că-s „multămiți”... Că așa cum
e azi, să nu te miri dacă auzi po-
porul vorbind câte toate, pe cari
nu le-ar vorbi dacă ar afla dre-
ptate în cancelariile statului, cu cari
are de lucru.

Se vorbesc multe în jurul greu-
tăților cu cari trăiesc și acești sluj-
bași ai statului. Noi cerem ca ei
să aibă dela stat plată îndestulă-
toare și pensie, ca să nu fie siliți
a-și spori ei, cum îi taie capul,
plata și „penzia”, că noi pe aici
n'am fost învățați cu așa ceva! Că
vreme totul merge pe „învărteală”,
multumire nu poate fi în țară.

T. M.

PENTRU CULTIVĂTORII DE VII.

Școală de „viticultură” (pen-
tru îngrijirea viilor) din Diosăg
(Bihor) face cunoscut, că are pen-
tru anul școlar viitor 10 burse (sti-
pendii) pentru zece tineri buni cari
ar dori a învăța meșteșugul desă-
vârșit al îngrijirii vieii și a vinului.
Se vor primi: Copii de sătean ro-
mân lucrător de pământ, cari au 14
ani împliniți, sunt sănătoși și bine
desvoltați. Să aibă terminată școala
primară (poporală). Nainte de a fi
primit, tinerul va face un examen
din cetire, scriere, aritmetică (so-
coată) și geometrie.

Pe ziua de 15 Septembrie tre-
buie să se aple la Școala de viti-
cultură (de viierit) din Diosăg (Bi-
hor), unde va face examenul de pri-
mire. Cererea de primire poate fi
trimisă și mai din vreme, dar și în
preziua examenului se primește, a-
vînd a fi iscălită de părinți, și ală-
turdând Certificatul de naștere (a-
testatul de botez) și cel dela Școală.

Afară de cei 10, cari nu vor
plăti nimic, — se primesc și elevi
(școlari) cari își plătesc traiul. Ei
incă se primesc în internatul școa-
lei, primind acolo casă, luminat,
încălzit și hrană, pentru numai 600
Lei pe an. Elevii poartă uniformă
(haină la fel). Când merg, trebuie
să aibă haine și albituri și haine
de pat.

Cei ce doresc a ști mai mult,
să ceară informații (știri) dela Di-
recția școlii.

Elevii primesc învățătura întâi
în școală, din cărți, apoi sunt duși
la viale la lucrul vieii și în pivniți
la îngrijirea vinului.

Cei ieșiți din această școală, vor
fi buni meșteri cultivători de viei
și de vin și pricepuți negustori de
vin. Ei sunt foarte căutați de pro-
prietarii de viei mai mari.

Aviz școlar.

Conform Instrucțiunilor Ministe-
riale, bazate pe Decret-lege, fie-care
învățător de stat și fiecare învăță-
tor statificat, este dator să rapor-
teze în termen de 8 zile, că la școala
primară — fără considerare că e
de stat, comunală, ori confesională,
— din comuna sa, este format deja
Comitetul școlar, cerut de
lege? Dacă nu este format, aré să-l
formeze însuși învățătorul sub răs-
pundere, din oameni fruntași și de
înțeles ai comunei, cu primarul în
frunte.

Acest comitet școlar apoi să se

constitue, alegându-și și 1 preșe-
dinte, 1 secretar, care e învățătorul,
1 casar și 4 membri fruntași, iar
procesul verbal de constituire să-l
înainteze în termen de 8 zile, pen-
tru ca primind investirea, acest cō-
mitet să poată lucra la timp pentru
interesele școlii. — Și până atunci
însă — în puterea legii, are să
dispună curățirea curții școlare de
burueni și repararea îngrăditurilor
dela curtea și grădina școlii, pen-
tru ca instrucția să se poată începe
la timpul cerut.

Orăștie, la 20 August 1923.

Const. Baicu
reviz. scol. II.

NOUȚĂȚI

Congresul Sindicatelor Naționale Mun-
citorești, are loc în zilele de 26, 27,
28 August, în orașul Hunedoara
din județul nostru. Iau parte sindi-
catele din Transilvania, Bănat și
Crișana. Se va da sama de ce s'a
lucrat pîn'acum și la ce s'a ajuns
prin înjgheburile acestor Sindicate,
cari au bunul gînd de a abate pe
muncitorii români din taberele de
gloate internaționale, în care se
înghesule toți dușmanii neamului
nostru și ai țării noastre.

Ar fi bine ca acestui congres să
i-se dea luare aminte de fruntașii
neamului, și Sindicatele înseși să
fie bine sprijinite în munca lor,
care, deși socialiste, purtând grija
muncitorilor și luptând pentru îm-
bunătățirea sorții lor, — e în aceeași
vreme și muncă patriotică cin-
stită.

Pier gazetele. Scumpirea mare a
hârtiei și a materialelor de tipar
(cernăală, benzină, oleiuri, etc.) a
nimicit multe foi și urmează a ni-
mici.

După „Gazeta Transilvaniei”
dela Brașov, care a încetat de tot
câteva săptămâni, apoi a început
să apară odată pe săptămână, —
urmează ziarul „Epoca” din Bu-
curești, înființată de marele român
Nicu Filipescu, acum 13 ani. Și
ea a încetat a mai apare (a se mai
tipări), — spunând că doar la toam-
nă o să apară iară. Dar asta e mai
curând o vorbă de mîngăere către
cititori.

Pr. S. Sa Episcopul greco-catolic Ni-
culescu al Lugojului, a plecat la A-
merica, — spre a cerceta pe cre-
dincioșii gr.-cat. români de acolo.
Sfinția Sa a mai fost la America
ca preot tiner, a stat acolo 2 ani.
Acum merge iarăși ca Arhiepiscopu-
tiner. Episcopia ce conduce, e cea
mai mică și săracă printre Episco-
piile românești, — și sigur Sfinția
Sa o să fie ajutorat de Români
uniți din America, în multele tre-
buințele episcopiei Sale.

Despărțământul Vinț al Asociațiunii
își ține adunarea generală anu-
ală în Vințul-de-jos la 25 August,
ora 3 d. a. Se dă samă de lucră-
rile Despărțământului și se aleg
solii pentru Adunarea cea ma-
re dela Timișoara, care are loc în
29 August.

Orfelinat nou în Satu-Mare. În 16
August s'a dat folosinței noul Or-
felinat din Satu-Mare, fiind de față
deregătorii civile și militare, iar
dela București venind Prințesa

Dentist Dr. S. Seidner — da consultați în ORĂȘTIE
Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj)
de-asaupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți
fără dureri. — Regulare de dinți. Punere de danturi. (884) 6-11

Olga Sturza, Președinta Societății
Orfanilor de Război, apoi dl Ge-
neral-Medic Dr. Popișteanu, trimi-
sul Ministerului Muncii. S'a făcut
slujba Dzeiască, apoi dna Struza
a rostit o frumoasă cuvîntare că-
tră marea obște și către cei 72
Orfani, s'a dat o masă mare (ban-
chet) la care s'au rostit mai multe
vorbiri potrivite zilei.

Sătmarul e voios a putea avea
și acest nou așezământ de bine-
facere și național, în mijlocul său.

Cum păcălesc negustorii unguri de
vin, pe vecini... Fiindcă pe vin e pusă
vamă mare pentru a intra în altă
țară, nighistorii unguri (ii cam ghi-
ciți dvoastră de ce seminție sunt)
se folosesc de un mare viclesug.
Ei pun buțile cu vin în ghețar,
la frig mare, de îngheață. Apa înghe-
tând se ridică de-asaupra, iar păr-
țile de vin curat, se așează jos, că
ele, spiritoase fiind, nu îngheață.
Atunci negustorul sloboade vinul
prin un cep din pântecul buții și
are un vin condensat, foarte curat
și foarte tare. Așa apoi din o sută
de buți el face 10—15, — căci a pa-
din ele o lasă acolo. La hotar el
plătește vama numai pentru 15 buți,
nu pentru o sută; cheltuieli pe tren
are asemenea mai puține, — iar trecut
în altă țară, pune apă în acea e-
sență de vin și-l lungeste cum a
fost, și-l vinde ca vin de rînd. A
înșelat însă statul cu vama și trans-
portul pe trenuri, dar înșală și pe
cumpărători, căci le dă un vin mult
mai slab ca cel netrecut prin acea
schimbare.

Vedere limpede.

În ziarul „Vestul României” din
Oradea-Mare cetim următoarele șire
prea adevărate:

„Metternich a spus cândva, că
fiecare popor își are „evreii săi”.
Dar noi (Românii) din nenorocire
nu-i avem pe aceia care ni-s'ar că-
dea. Li avem pe cei vechi și pe
cei noi, înțeleg: pe cei ră-
mași moștenire dela unguri
și pe cei din vechea țară. Unii
nu sunt ai noștri, ci sunt ai
maghiarilor, cu limbă, cu su-
flet, cu venin cu tot; iar ceilalți
sunt internaționali, sau: tot
ce vrei afară de români!”

Și arată cum, drept urmare, și
unii și alții, unii pentru că-s vechi,
alții pentru că-s noi, ostenesc a ne
huli și ponegri țara și neamul...

„Urmăriți, zice, cu luare aminte
unele ziare (foile lor), și vă veți
încredința că de „ai noștri”
sunt evreii cari au gazetăria ro-
mânească în mîna lor.

„Tot ce ar putea să ne po-
negrească, e scris cu litere
groase; tot ce-i vrednicie
românească, abia se poate
citi...”

Ce cuvinte adevărate. Dar câți
din noi văd și aud aceste lucruri?

A ieșit de sub tipar

o carte foarte însemnată și
din cale-afară interesantă:

„PROTOCOALELE ÎNTELEPTILOR SIONULUI”

sau: Cartea care cuprinde, împăr-
țit în 24 capitole, ca 24 de noi

Table ale Legii, marele plan al E-vreimii pe urma căruia ei au ajuns a stăpâni lumea! E o mare descoperire a planului uriaș întocmit de cel mai înalt Sinedriu iudovesc, de „Sfatul Înțelepților Sionului“, cuprins în „Protocoloalele Înțelepților“ lor.

Cartea a fost dată la iveală întâi în rusește, nainte cu vreo 12 ani, apoi tradusă în franțuzește, englezește, nemțește, etc. În românește e tradusă acum întâia oară. E un rod al mișcării studenților noștri, traducerea începuse în gazeta lor „Dacia Nouă“ din Cluj. Acum s'a tipărit întreagă lucrarea, — însoțit fiind fiecare capitol, fiecare „tablă a legii“, de comentarii, tilcui, scrise de doi din cei mai luminați cunoscători ai mișcării evreești dela noi și din lume. Ei arată în comentarii (adausele la capitole) că planul din acel capitol, cum s'a înfăptuit colo și colo în lumea mare și în România!

În fruntea cărții e o scrisoare foarte călduroasă și luminată a autorului francez dl Roger Lambelin: „Cătră Românii înțelegători ai primejdiei iudoveștili.“

Vom aduce amănunte din foarte interesanta lucrare. E o carte mare, de 17 coale de tipar (280 pagini), tipărită foarte frumos în Tipografia „Libertatea“ din Orăștie.

Prețul ei: 35 Lei trimisă franco-recomandată.

A se cere, trimițând banii înainte, la: „Libertatea“, în Orăștie, jud. Hunedoarei, Trans. — Cu ramburs nu se trimite.

AVIZ! Se face de știre, că la fabrica de cherestea (joagărul) din Șibot să vinde toată marfa de brad ce mai este acolo cca **35 vagoane de scânduri, fostane**, în toate dimensiunile, clasa I, II și III, uscate, bune pentru lucru de tâmplar și zidit, rigle, lemne tăiate în ferăstrău, grinzi pentru edificat, mărgini (lăturoi), lațuri și lemne rotunde.

Acest material să vinde numai **15 zile încă**, la joagăr, iar marfa rămasă nevândută, să ducă de acolo și acolo nu se mai vinde nimic.

Vânzările să fac cu **prețuri scăzute** și dela preț să mai lasă și **10% rabat**.

De ex. lațuri pentru țigla „x“ 4⁰⁰ lung 10 bucăți (una legătură) cl. I, cu preț net de 58 lei 50 bani să vinde.

Vânzările să fac **Lunia, Marța, Mercuria și Joia** la fața locului, iar pentru lășurarea cu vagoanele și alte deslășuri, este a se adresa proprietarului mărfii: (920)

Teodor VULPE, ORĂȘTIE, Telephon 30. (jud. Hunedoara).

Domnișoară

cu scrisoare bună și pricepută la socoteți, serioasă, de cel puțin 18 ani, — se primește îndată la „Mercur“ birou comercial (Al. Schuster), Deva, str. Decebal 8. (926) 1—1

PUBLICITATE

Cooperativa din Viștea-de-jos, jud. Făgăraș, caută **boltaș-crișmar** priceput. Salar lunar 2000—2200 Lei, după starea familiară și hărnicia ofe-
:: rentului. Cauțiunea 20.000 Lei. ::
Doritorii de acest post să se adreseze Direcțiunii arătând numărul și etatea membrilor din familie.

(912) 2—2

Vând jumătate din grădina dela Casele foste a lui **Baumalster Rudî**, bună ca locuri de casă. Str. Timarilor Nr. 2 Orăștie. (921) 1—2

O mașină de îmblătit Nr. 6 cu foc (aburi) sistem M. A. V. ce merge trasă de locomobilul său, se află de vânzare la subsemașul, cu tot ce trebuie la mașina de treier, curele de pele tare și noi.
George David
(925) 1—3 Lipova, Str. A. Iancu, 963

AVIZ. În cancelaria notarială din Lančrâm jud. Sibiu să primește momentan **un scriitor**

pe lângă o retribuțiune lunară de 500 eventual 800 Lei și după praxă, și sirguită venite laterale locuință, încălzit și luminat. — Adresa la Primărie.
(923) 1—1 **Primăria comunală.**

Primesc să fac **viza pe pasapoarte**, pentru ori-care țară. — Primesc și însărcinarea de a procura pasapoarte, stăt în țară, cât și în străinătate. (908) 2—5
Henric Molnar
Orăștie, str. Mihai Viteazu 38.

O cameră bine mobilată se caută în Orăștie cu 2 paturi, pentru o pereche înăără, cu drept de folosire a bucătăriei ::
A se adresa la Redacția ziarului „Libertatea“. (0) 2—2

Să vând ieftin două garnituri de îmblătit (treerat) cari varsă grâul ales frumos în saci. Sunt mânate de motoră cu benzină de 5—6 HP. și sunt potrivite pentru locuri de loase, având o construcție ușoară. Încă în acest sezon se poate câștiga mult cu ele.
Informații la **A. GRAFFIUS**, mecanic în Orăștie, care le arată unde sunt în funcțiune. (905) 3 3

Comerciant Român! Caută un local de prăvălie cu Crășmă și locuință de închiriat sau de vânzare, la un orașel cu piață, ori comună bună cu întreprinderi industriale.
Adresa:
Trăian Beldea
Dezna, jud. Arad.
(909) 2—2

Publicare. Caut la notariatul din Cugir un scriitoriu versat în agendele de dări, pe lângă salar lunar 1500 Lei pentru necăsătoriți 1 m² și pentru căsătoriți 2 m² lemne de foc. Postul e a se ocupa imediat.
Cugir, în 15 August 1923.
Vasilie Motoască
(922) 1—2 notar.

La băile Geoagiului (Feredeu) începând cu data de 25 August n. 1923, să face tuturor vizitatorilor scădere de 50% la odăi și băi.
(917) 2-2 **I. BRANGA**, arendator.

Garnitură de treerat cu locomobil Dröslor de sbor, de 4 puteri, cu batoza de 100 cm., în stare bună, cu toate cele ce se în de ea, — e de vânzare cu preț moderat, la: **GEORGE PRAȚA**,
(919) 2— în Barabanț, p. Albaiulia.

Benzină ușoară și grea, Petrol și oleiuri de uns pentru mașini și automobile, — vând în cantități mari și în mic! La cerere, împrumut butoale pe termen scurt, având a mi-se înapoia franco în 3 zile după primire. Se depune însă cauție pentru ele.
Expedare zilnică, fără întârziere, din stația Sebeșul-Săseșc!
Depozitul **FĂRCAȘIU** Sebeșul-Săseșc (jud. Sibiu).

„ALBINA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII CENTRALA SIBIIU.

FONDATA LA ANUL 1872.

Sucursale: BRAȘOV, BUCUREȘTI, CLUJ, LUGOJ, MEDIAȘ, TÂRGOUL-MURĂȘ, TIMIȘOARA, SÂN-MĂRTIN.

Capital deplin vărsat Lei 25,000.000 —
Fonduri de rezervă „ 16,000.000 —
Depuneri spre fructificare „ 256,000.000 —

Lucrează cu toate centrele din țară.
Lucrează direct cu cele mai mari bănci din America
Are o secție specială pentru afacerile Americane.
Jertfește anual sute de mii de Lei pentru scopuri de binefacere și culturale.

— Primește: —

Depuneri spre fructificare de plată la vedere, cu 5% dobândă, fără considerare la sumă.
Pentru **Depuneri cu termen fix** (mai lung) plătește 5 1/2% — 7% după mărimea sumelor și durata termenelor de plată. (825) 8—10
Darea către stat o plătește Institutul din al său.

Căldare de fert rachiu e de vânzare în Orăștie, Strada Romoșelului nr. 2. Căldarea e de 370 litri.
Tot acolo buți și butoaie de vinars.
Caut o **calfă de morar**, la moara comunală din Căstău. Cepată leafă bună.
Ion Moisă, morar.
(915) 2—3 Căstău (p. Orăștie).

DE VÎNZARE: Un piano (clavier), lampe electrice (lustere) și diverse mobilă, Strada George Barișiu, No. 13. (918) 2—2

Târgul de săptămână în Geoagiul-de-jos atât pentru vite cât și pentru marfă se va ține regulat în toată **Joia**. (800) 12—16

Arîndare de Pășunat Comuna **Lancrâm** jud. Sibiu esarindează pășunatul de iarnă pentru oi, prin licitațiune publică în 2 septembrie 1923 în cancelaria comunală.
Prețul strigării 17.000 Lei.
Condițiunile se pot vedea în cancelaria notarială.
Lancrâm, la 12 Aug. 1923.
(924) 1—1 **Primăria comunală.**